

Nr 53.

Av herrar **Lindahl** och **Cruse**, angående anställande i statens tjänst av biträdespersonalen å häradsskrivarkontoren.

Vid flera tillfällen ha förslag framlagts om ändring av häradsskrivarkontorens organisation. Sålunda framlade 1936 års uppborrdskommitté förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m. m., dock utan att detta föranledde något beslut om ändring av anställningsförhållandena för den å häradsskrivarkontoren anställda biträdespersonalen. Denna personal, som anställes av respektive häradsskrivare och vars avlöningsvillkor fastställas av dessa, befinner sig i en synnerligen oförmånlig ställning. En av vederbörande personalorganisation verkställd undersökning, som grundade sig på uppgifter från 164 biträden anställda å 66 olika fögderier och som sålunda omfattade mera än hälften av antalet anställda och fögderier, har givit följande resultat.

Av de uppgiftslämnande voro 63 anställda såsom första biträden och 101 i lägre ställning. Av första biträdena voro 8 manliga och 55 kvinnliga. Ifrågavarande manliga och en hel del av de kvinnliga första biträdena voro synnerligen kvalificerade och svarade tidvis praktiskt taget för häradsskrivartjänstens upprätthållande, detta då ett flertal häradsskrivare inneha även andra uppdrag, vilket gör att de tidvis under flera veckor ej själva ha direkt överinseende över arbetet å häradsskrivarkontoret. Mera än hälften av första biträdena hade också en anställningstid överstigande 12 år.

Lönevillkoren voro synnerligen skiftande vid olika kontor. Det högst avlönade första biträdet var en manlig befattningshavare, vilken åtnjöt en grundlön av 280 kronor jämte 20,7 % dyrtidstillägg, eller tillhoppa 337:96 kronor per månad. Då häradsskrivaren i detta fall varit sjuklig sedan en längre tid, och ifrågavarande befattningshavare sålunda under långa perioder varit den för det löpande arbetet å häradsskrivarkontoret i realiteten ansvarige, måste även denna den högsta lönen inom hela gruppen anses synnerligen blygsam. I jämförelse med sina lägst avlönade kolleger framstår han dock såsom relativt välavlönad. Ett 33-årigt första biträde med 4 års tjänstetid hade sålunda en grundlön av 90 kronor jämte 20 kronor i dyrtidstillägg, eller tillhoppa 110 kronor per månad. Den genomsnittliga grundlönen för samtliga första biträden utgjorde 193 kronor. I 53 fall utgick härå dyrtidstillägg med i genomsnitt 38 kronor. Då grundlönerna för de befattningshavare, vilka åtnjoto dyrtidstillägg, var något lägre än för övriga, uppgick den genomsnittliga totala lönen dock icke till mera än 227:54 kronor per månad för första biträden.

Vad härefter angår den övriga biträdespersonalen visade undersökningen att lönevillkoren voro ännu sämre. Lägst avlönad var ett 19-årigt biträde med $\frac{1}{2}$ års tjänstetid, som endast åtnjöt en månadslön av 60 kronor. Den högsta lönen som utbetalades var 253: 47 kronor, varav 43: 47 kronor utgjorde dyrtidstillägg. Den genomsnittliga grundlönen för samtliga biträden tillhörande den lägre gruppen utgjorde 143: 80 kronor per månad. Härutöver åtnjoto 73 biträden dyrtidstillägg med i genomsnitt 29 kronor. I likhet med vad som var förhållandet beträffande första biträdena var grundlönen för de befattningshavare som åtnjoto dyrtidstillägg lägre än för de övriga, varför den totala lönen stannade vid genomsnittligt 171 kronor per månad.

En jämförelse mellan de vid häradsskrivarkontoren utgående lönerna och de löner, vilka utgå till biträdespersonal i statens tjänst, är av intresse. Enligt det av 1936 års uppborrdskommitté framlagda förslaget borde sålunda den vid häradsskrivarkontoren anställda biträdespersonalen erhålla lön enligt lönegrad A 4 och lönegrad Eo 4. Då häradsskrivarkontoren äro belägna å olika dyrorter och de vid undersökningen erhållna uppgifterna utgöra medeltal, torde en jämförelse böra göras med de inom ortsgrupp D utgående lönerna. I nedanstående tabell göres en jämförelse mellan å ena sidan den genomsnittliga nu utgående lönen för första biträden vid häradsskrivarkontoren och å andra sidan till en befattningshavare i lönegrad A 4 å D-ort utgående lön, samt vidare mellan den genomsnittliga lönen för övriga biträden och de löner som utgå till befattningshavare i lönegrad Eo 4 å D-ort.

Nuvarande lön				Lön i lönegrupp A 4:4 resp. Eo 4:3, dyrortsgrupp D, enligt civila avlöningsreglementet		
Anställningstid. Antal år	Grundlön	Rörligt tillägg	Summa	Grundlön	Rörligt tillägg och kristillägg	Summa
Första biträden.						
—3	—	—	—	218: 50	67: 60	286: 10
4—6	173: —	29: —	202: —	231: —	71: 60	302: 60
7—9	193: —	35: —	228: —	243: 75	75: 35	319: 10
10—12	213: —	43: —	256: —	256: 75	79: 35	336: 10
12—	198: —	40: —	238: —	269: 75	83: 40	353: 15
Övriga biträden.						
—3	128: —	25: —	153: —	206: —	63: 85	269: 85
4—6	145: —	27: —	172: —	218: 50	67: 60	286: 10
7—9	161: —	31: —	192: —	231: —	71: 60	302: 60
10—12	188: —	47: —	235: —	243: 75	75: 35	319: 10
12—	176: —	38: —	214: —	256: 75	83: 40	336: 10

Första biträdena å häradsskrivarkontoren åtnjuta i genomsnitt en avlöning som icke uppgår till mera än två tredjedelar av den ersättning 1936 års uppördskommitté ansåg skälig, och lönen för övriga biträden når icke upp till mera än tre femtedelar av den lön kommittén föreslog. För de 12 första och 28 övriga biträden, som icke åtnjuta dyrtidstillägg, blir en jämförelse ännu oförmånligare. Anmärkningsvärt är också att de yngre första biträden, vilka åtnjuta dyrtidstillägg, ha en så låg grundlön, att den totala lönen endast obetydligt överstiger den för samtliga yngre första biträden genomsnittliga grundlönen. Icke ens de högst avlönade första biträdena nå upp till de löner kommittén föreslog, och detta oaktat de äro stationerade å dyrare ort än D-ort. Därjämte torde det med hänsyn till de åvilande arbetsuppgifterna kunna ifrågasättas huruvida en placering i lönegrad 4 i en del fall kan anses tillräcklig.

De dåliga arbetsvillkoren vid häradsskrivarkontoren torde vara en direkt följd av att häradsskrivarnas egna inkomstförhållanden äro helt beroende av det sätt varpå de avlöna den å kontoren anställda biträdespersonalen. Häradsskrivarna åtnjuta själva, utöver den för dem fastställda lönen, ersättning för olika arbetsuppgifter, med skyldighet för dem att bestrida kontorens omkostnader. Om dessa omkostnader kunna hållas låga, så innebär detta följaktligen en ökning av häradsskrivarens egen inkomst. Att denna i en del fall vida överstiger vad som med hänsyn till de en häradsskrivare åvilande arbetsuppgifterna kan anses skäligt, torde också kunna konstateras. Det framgår även av att häradsskrivarbefattningar i en del fall sökas av synnerligen kvalificerade tjänstemän från andra områden inom statsförvaltningen. Det förtjänas även uppmärksammas att fall förekommit då en häradsskrivare, som varit tjänstledig för skötandet av annan statstjänst, av sin vikarie betingat sig en ersättning med 5 000 kronor per år för att denne skulle få upprätthålla tjänsten.

De dåliga arbetsvillkor som råda för häradsskrivarkontorens biträdespersonal ha givit anledning till att de genom organisation söka tillvarataga sina intressen. Detta har föranlett att även häradsskrivarna i en del fall anslutit sig till vederbörande arbetsgivar sammanslutning. Så som förhållandet nu är komma följaktligen arbetsvillkoren å detta område av statsförvaltningen att regleras utan statsmakternas medverkan. Att detta icke kan vara ur statens synpunkt lämpligt framgår av att då arbetsvillkoren år 1942 skulle regleras för biträdespersonalen inom Kopparbergs län genom kollektivavtal, så kunde uppgörelse om sådant avtal icke ernås förrän personalen utfärdat varsel om arbetsnedläggelse. För närvarande äro samtliga med häradsskrivare träffade kollektivavtal uppsagda från personalhåll. Kan en uppgörelse icke ernås om de framtida arbetsvillkoren, så kan den situationen uppstå, att arbetet å häradsskrivarkontoren inställes. Detta kan inträffa vid en tidpunkt då arbetets fortgående i full utsträckning är

ett direkt statsintresse. Skäl synes oss av denna anledning föreligga att statsmakterna snarast möjligt fatta beslut om direkt anställning i statens tjänst av den å häradsskrivarkontoren sysselsatta personalen. Detta synes oss böra ske oavsett om samtidigt företages någon förändring av uppbördsväsendet och folkbokföringen eller ej. Då samtidigt med att staten övertager kostnaderna för häradsskrivarbiträdenas avlöning de till häradsskrivarna utgående särskilda ersättningarna kunna bortfalla och i stället för häradsskrivarna fastställas löner, som överensstämmer med de kvalifikationer som krävas för dessa tjänster, torde biträdespersonalens direkta anställande icke behöva medföra någon större utgiftsökning.

I anslutning till vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärders vidtagande för direkt anställande i statens tjänst av den å häradsskrivarkontoren anställda biträdespersonalen.

Stockholm den 15 januari 1944.

Lars Lindahl.

Sigvard Cruse.
